

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย มีการแพร่ระบาดมาเป็นระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน บริบทของชนิดยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยมา ตั้งแต่ฝิ่น เฮโรอีน มอร์ฟีน กัญชา ยาบ้า และไอซ์ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงชนิดยาและทวีความรุนแรงมากขึ้น จากสถิติปัญหายาเสพติดพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ในปี 2553 (ข้อมูลสถิติปัญหายาเสพติดจาก สำนักงาน ปปส.ภาค 5) พบว่า มีการจับกุมคดียาเสพติด ทั้งสิ้น 13,754 คดี มีผู้ถูกจับกุมทั้งสิ้น 14,497 ราย เป็นคดีรายสำคัญ (ผู้ค้าในคดีที่มียาบ้ามากกว่า 10,000 เม็ด) จำนวน 152 คดี มีประมาณการผู้เสพ/ผู้ติดจำนวน 150,000 ราย แต่มีผู้เสพ/ผู้ติดที่เข้ารับการรักษา จำนวน 11,231 ราย ในปีงบประมาณ 2553 รัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 4,836 ล้านบาท เป็นงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด จำนวน 1,047 ล้านบาท ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาเสพติดยังอยู่ในสภาวะรุนแรง และเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความมั่นคงของพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยการเปรียบเทียบจากสถานการณ์และงบประมาณที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาเสพติด

พื้นที่แนวชายแดนภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเสพติดแพร่ระบาดอย่างหนัก อันประกอบด้วยเป็นพื้นที่ลำเลียง นำเข้า และแพร่ระบาด โดยเฉพาะแนวชายแดนพื้นที่จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอนและในพื้นที่ตามแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น ถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ปัญหาเสพติดในระดับที่กระทบต่อความมั่นคง ซึ่งเป็นพื้นที่นำเข้าและแพร่ระบาด จากข้อมูลของจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดในเขตอำเภอชายแดนมีสถิติคดียาเสพติดทั้งสิ้น 1,126 คดี ผู้ต้องหา 1,228 ราย ของกลางยาบ้า จำนวน 1,010,324 เม็ด แต่ที่เป็นปัจจัยสำคัญของปัญหาการแพร่ระบาด ยาเสพติด คือ จำนวนผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในอำเภอชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2553 พบว่า มีจำนวนผู้เข้ารับการรักษา 853 ราย ซึ่งส่วนมากเป็นกลุ่มชนเผ่า มีจำนวนผู้ไม่กลับไปเสพยาเสพติด ประมาณ 250 ราย คิดเป็นร้อยละ 30 ซึ่งจากสถิติเปรียบเทียบพบว่า จำนวนผู้เสพ/ผู้ติดในพื้นที่อำเภอชายแดนมีจำนวนค่อนข้างสูง และทวีจำนวนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการบำบัดรักษาเสพติดในปี 2552 และในขณะเดียวกันพบว่ามีอัตราผู้เสพติดซ้ำกลับมีจำนวนที่เพิ่ม

มากขึ้น ทั้งนี้ เราสามารถประเมินงบประมาณ ค่าใช้จ่ายจากปีงบประมาณ พบว่าในกระบวนการบำบัด รักษา และฟื้นฟู ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 7.25 ล้านบาท งบประมาณการค่าใช้จ่ายต่อราย เป็นเงิน 8,500 บาท ซึ่งผลการบำบัดพบว่าทั้งประสบความสำเร็จ และผู้เสพยากลับไปเสพยา

จากนโยบาย และแนวทางการบำบัด รักษา ฟื้นฟู ผู้เสพยาเสพติดจะพบว่ากระบวนการบำบัดมี 3 วิธี ประกอบด้วย การบังคับบำบัด ต้องโทษบำบัด และบำบัดโดยสมัครใจ ซึ่งต้องมีการฟื้นฟูติดตามและดูแลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้พบว่า การบำบัดโดยสมัครใจเป็นกระบวนการบำบัดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อประเมินจากอัตราการกลับไปเสพยาซ้ำ โดยเฉพาะการบำบัดรักษาภายในชุมชน หรือการบำบัดในสภาพแวดล้อมที่ไม่ต่างไปจากชุมชนต้องผนวกกับการสร้างการยอมรับในชุมชนและการพัฒนาศักยภาพในตนเอง โดยมีอัตราผู้ไม่หวนกลับไปเป็นจำนวนมากกว่าการบำบัดแบบอื่นๆ ซึ่งในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนพบว่า กระบวนการบำบัดรักษาโดยชุมชนมีประสิทธิภาพในการลดผู้ผ่านการบำบัดไม่ให้เกิดกลับไปเสพยาซ้ำ จึงถือเป็นมิติความร่วมมือของภาครัฐ ภาคชุมชน และภาคประชาชนจำนวนหนึ่ง เน้นการบูรณาการงบประมาณจากทุกภาคส่วน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณภาครัฐ แล้วนับว่าเป็นรูปแบบ นวัตกรรมทางกระบวนการบำบัดรักษาอีกรูปแบบควบคู่ไปกับระบบการบำบัดที่ดำเนินการของภาครัฐ

ซึ่งในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีการบำบัดรักษาเสพยาเสพติดโดยกระบวนการของชุมชนหลายแห่ง โดยในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดใกล้เคียงมีสถานบำบัดที่ดำเนินการ โดยชุมชนและองค์กรที่เลี้ยงอยู่ทั้งหมดจำนวน 4 ศูนย์บำบัด คือ

1. ศูนย์เบิกอรุณ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์บำบัดที่ดำเนินงานบำบัดฟื้นฟู ผู้เสพยา ผู้ติดในชุมชน มุ่งเน้นกลุ่มพี่น้องชนเผ่า ดำเนินการ โดยองค์กรที่เลี้ยงเอกชน ซึ่งสามารถรองรับผู้เสพยา ผู้ติดได้ประมาณ 20-30 คน ต่อรุ่น

2. ศูนย์ธรรมิกชน อำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์ที่ดำเนินการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างครบวงจร ก่อตั้งโดย อาจารย์สงวน อินตะ โดยเป้าหมายเริ่มแรกในช่วงปี 2544 คือ การบำบัดผู้ติดยาเสพติดที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หมู่ที่ 13 ตำบลแม่नावงร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน (ข้อมูลจาก หนังสือบทเรียนการเรียนรู้จากประสบการณ์ การดำเนินงานบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างครบวงจร บ้านร่วมเย็น ธรรมิกชน

3. ศูนย์บำบัดบ้านเล่าฟู อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นศูนย์บำบัดที่เปิดรับการบำบัดจากทุกกลุ่มเป้าหมายร่วมกับผู้เข้ารับการบำบัดที่มาจากต่างประเทศ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรทางศาสนาจากประเทศไต้หวัน ซึ่งทำให้เกิดการบำบัดจากกลุ่มผู้เสพยาผู้ติดที่หลากหลาย ไม่ได้ยึดอยู่กับชุมชนที่ศูนย์บำบัดตั้งอยู่

4. ศูนย์แสงอรุณ ตำบลแม่ฮี อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นศูนย์บำบัดที่ใช้อ็กรทางศาสนาคริสต์ และบำบัดรักษาด้วยจิตใจ/จิต สังคมบำบัด ในการรักษาเป็นศูนย์บำบัดที่เน้นการบำบัดในกลุ่มชนเผ่าในอำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ซึ่งเริ่มมีการสนับสนุนและการเตรียมการบำบัดกับหน่วยงานของรัฐ

บทบาทของของศูนย์แสงอรุณ มุ่งเน้นการดำเนินงาน โดยเฉพาะอำเภอปาย เนื่องจากอำเภอปาย เป็นอำเภอที่เป็นเส้นทางลำเลียง และพื้นที่แพร่ระบาด โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดประกอบด้วย ผื่น ยาฆ่า ักยุงชา ไอซ์ และยาเสพติดชนิดใหม่ ทั้งนี้ในพื้นที่ตำบลแม่ฮี มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดจำนวนมาก คือ ประมาณ 70 ราย จากจำนวนประชากร 55 หลังคาเรือน และจากผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของผู้ดำเนินงานหลักและการให้ความร่วมมือของครอบครัวผู้ติดยาเสพติดทำให้ขอบเขตของการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการรักษาบำบัดของศูนย์แสงอรุณเป็นแบบครบวงจร ซึ่งมีความแตกต่างจากเครือข่ายศูนย์บำบัดอื่นๆ ดังต่อไปนี้ เช่น

1. การดำเนินงานมีมาตรฐานรองรับ มีการเชื่อมงานระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และภาครัฐ
2. มีการบำบัดทั้ง โดยวิธีใช้ยา และการบำบัดโดยจิตบำบัด
3. การส่งเสริมอาชีพและฟื้นฟูสมรรถภาพ
4. การติดตามภายหลังการฟื้นฟู
5. การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเป็นกระบวนการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน

ซึ่งในปัจจุบันมีการขยายตัวของขอบเขตและการยอมรับในกระบวนการบำบัดรักษาของศูนย์แสงอรุณอย่างรวดเร็วและมีผู้เข้ารับบริการจำนวนมากขึ้นทั้งในและนอกพื้นที่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในปัจจุบันกระบวนการบำบัดในระบบปกติของภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วยระบบสมัครใจบำบัดมีอัตราค่าการเข้ารับบริการต่อรายเป็นเงิน 3,500 บาท/ครั้ง ซึ่งใช้เวลาในการรักษาขึ้นอยู่กับปัจจัยรายบุคคล ในขณะที่เดียวกันในระบบบังคับบำบัดมีอัตราค่าเข้ารับบริการต่อรายประมาณ 5,000 – 6,000 บาท/ครั้ง ซึ่งทั้งสองระบบกลับพบว่ามีอัตราการกลับไปเสพซ้ำสูงถึงร้อยละ 20 - 30 และมีสถิติการกลับมารับการบำบัดซ้ำเฉลี่ย 2-5 ครั้งต่อคน เท่ากับว่าภาครัฐใช้งบประมาณในการบำบัดต่อคนเป็นจำนวนเงิน 3,500 – 6,000 บาท จนกว่าจะไม่หวนกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่การบำบัดของศูนย์แสงอรุณ เป็นกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการสร้างคุณค่าในตัวเองจนให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ภายใต้เงื่อนไขจิต สังคมบำบัด โดยมีใช้ระยะเวลาทั้งหมด 4 เดือน(120 วัน) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

(1) 15 วันแรก ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเข้าสู่ศูนย์แสงอรุณ และให้เขาได้มีโอกาสปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ใหม่ ระบบและกฎเกณฑ์ต่างๆในศูนย์ โดยมีพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิด

(2) วันที่ 16 เป็นต้นไป ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเริ่มเข้าสู่หลักสูตรต่างๆตามที่ทางศูนย์ได้กำหนดไว้และมีหน้าที่ในการรับผิดชอบต่างๆตามความเหมาะสม มีการอบรมให้ความรู้ สร้างทักษะในการดำเนินชีวิตปรับทัศนคติ รวมถึงความรู้เรื่องพิษของยาเสพติด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ฝึกอาชีพ เกษตรกรรมปศุสัตว์ งานช่าง

(3) เดือนที่ 2 ประเมินผล แก้ไขจุดอ่อนของผู้เข้ารับการฟื้นฟู และนำรายงานความคืบหน้าให้แก่ครอบครัว และแกนนำชุมชน

(4) เดือนที่ 3 เจ้าหน้าที่ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูและครอบครัว ร่วมกันวางแผนเป้าหมายต่อไปในอนาคต รายงานความคืบหน้าให้แก่ครอบครัว

(5) เดือนที่ 4 ประสานต่อหน่วยงานต่างๆในการจัดหางาน หรือฝึกอาชีพต่อไปรวมทั้งการศึกษาเช่น การศึกษานอกโรงเรียน ส่งกลับคืนสู่ชุมชน โดยมีกระบวนการติดตามร่วมกันระหว่างศูนย์แสงอรุณ และแกนนำชุมชน

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นทำให้เห็นได้ว่าการบำบัดรักษาผู้เสพติดโดยศูนย์แสงอรุณ ตำบลแม่ฮี้ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นกระบวนการบำบัดที่เป็นหนึ่งในลักษณะการบำบัดในชุมชน ซึ่งเป็นความร่วมมือและริเริ่มจากองค์กรพัฒนาเอกชน โดยศูนย์แสงอรุณและชุมชนในพื้นที่ มีกระบวนการบำบัดผู้ติดยาเสพติดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเข้ารับการบำบัดต้องมาจากความสมัครใจของผู้เข้ารับการบำบัดและการยินยอมของครอบครัว ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของประสิทธิภาพการบำบัดที่จะเกิดขึ้น โดยมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเป็นทางการโดยภาครัฐและงบประมาณที่สนับสนุนจากภาคประชาชนในชุมชนหรือคนในครอบครัวของตนเข้ารับการบำบัด

ทั้งนี้จากกระบวนการดังกล่าวได้ส่งผลต่อต้นทุนงบประมาณที่ใช้ดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวัดจากเกณฑ์เฉลี่ยค่าหัวของผู้เข้ารับการบำบัดในระบบปกติทั้งระบบสมัครใจบำบัดหรือระบบบังคับบำบัด

กระบวนการบำบัดรักษา ฟื้นฟู ผู้เสพติด และการติดตามภายหลังการฟื้นฟูในปัจจุบัน ศูนย์แสงอรุณ ตำบลแม่ฮี้ อำเภอป่าซาง ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ภายหลังจากการใช้นโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติด กล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการบำบัด ฟื้นฟูทางเลือกใหม่ของประเทศไทย เป็นนวัตกรรมใหม่ที่เกิดจากองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาชนที่เล็งเห็นการขยายตัวของปัญหาเสพติดซึ่งเข้าไปกระทบกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน ประกอบกับกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาผู้เสพติดได้อย่างเท่าทันสถานการณ์ ทั้งที่ใช้ทรัพยากรและงบประมาณเป็นจำนวนมาก โดยกระบวนการ

ของศูนย์แสงอรุณเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดให้กับบุคคลผู้เสพ ผู้ติดในพื้นที่ หมู่บ้าน/ชุมชน ภายใต้แนวทางการใช้คนและชุมชนเป็นฐานที่สำคัญ ผ่านแนวคิดหลัก คือ

(1) บำบัด รักษาและฟื้นฟูผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ห่างไกลต่อการเข้ารับบริการปกติ ของภาครัฐ

(2) ลดอัตราผู้เสพ ผู้ติดซ้ำ อันเนื่องมาจากการแปลกแยกจากสังคม หมู่บ้าน/ชุมชน เนื่องจากต้องเข้ารับการรักษาในสถานที่ที่ห่างไกลจากอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

(3) ลดอัตราเข้ารับการรักษาซ้ำ อันเป็นสาเหตุการทำให้มีการใช้งบประมาณจำนวนมาก

(4) พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณค่าและสามารถสร้างผลประโยชน์ให้กับครอบครัว หมู่บ้านและชุมชนของตนเอง

ซึ่งพบว่าที่ผ่านมา รูปแบบการบำบัดดังกล่าวได้ดำเนินอย่างต่อเนื่องแต่ยังขาดการพัฒนาใน รูปแบบวิชาการอันนำไปสู่การยอมรับของภาครัฐอันเนื่องมาจาก

(1) ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการ ขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและ เหมาะสมทางวิชาการ

(2) ขาดการประเมินกระบวนการทำงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการ ดังกล่าวให้สามารถมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการเทียบเท่ากับระบบการ บำบัดรูปแบบปกติของภาครัฐ

การศึกษานี้มีความมุ่งหมายที่จะ โครงสร้างการดำเนินงานบำบัดรักษา ผู้เสพและผู้ติด รวมทั้งการติดตามภายหลังการฟื้นฟูของศูนย์แสงอรุณ ตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย ซึ่งเป็นการบำบัด โดยชุมชนและใช้วิถีจิต สังคมบำบัด โดยมุ่งประเมินผ่านการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ รวมทั้ง ประเมินต้นทุน ผลได้ในการดำเนินการดังกล่าว และเมื่อได้อยู่ในกระบวนการบำบัดจนครบถ้วน สิ้นสุดกระบวนการบำบัด ผู้เข้ารับการรักษา รวมถึงบุคคลแวดล้อมมีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ ดังกล่าวอย่างไร คุ่มค่าต่อการบำบัดของทั้งผู้เข้ารับบริการ ผู้ให้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินการ บำบัดรักษาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ ตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ในฐานะที่เป็นกระบวนการบำบัด รักษาและฟื้นฟูที่เป็นทางเลือก และนวัตกรรมใหม่ของ กระบวนการบำบัด รักษาและฟื้นฟูผู้เสพผู้ติดยาเสพติดนอกเหนือจากกระบวนการปกติของ ภาครัฐ โดยใช้หลักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิจัย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อประเมินการบำบัดรักษาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ ตำบลแม่ฮี อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ

- 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างการดำเนินงานบำบัดรักษา พิ้นฟูและติดตามผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ
- 2) เพื่อศึกษาค่าใช้จ่าย และผลได้ในการบำบัดรักษาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ
- 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการบำบัด ครอบครัวผู้เข้ารับการบำบัด และผู้ให้การบำบัดหรือเจ้าหน้าที่ศูนย์แสงอรุณ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงโครงสร้างการดำเนินงานบำบัดรักษา พิ้นฟูและติดตามผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ รวมทั้งทราบถึงค่าใช้จ่าย และผลได้ในการบำบัดรักษาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ขระดับกระบวนการบำบัดรักษา พิ้นฟูและติดตามผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติด ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย และให้เป็นที่ยอมรับรวมถึงสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกภาคส่วน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) โครงสร้างการดำเนินงานบำบัดรักษา พิ้นฟูและติดตามผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ
- 2) การประเมินค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการบำบัดรักษาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ ในปีงบประมาณ 2553 (ตุลาคม 2552- กันยายน 2553) โดยศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งไม่รวมค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง และศึกษาค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาแต่ละขั้นตอน
- 3) ศึกษาผลได้จากการบำบัดรักษาผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดของศูนย์แสงอรุณ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาเสพติดต่อคนต่อครั้ง และร้อยละการกลับมาเสพหรือติดยาของผู้ผ่านการบำบัดรักษาเสพติด
- 4) ศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาต่อคนต่อครั้ง และเปรียบเทียบร้อยละการกลับมาเสพหรือติดยาของผู้ผ่านการบำบัดรักษาเสพติดที่ศูนย์แสงอรุณ กับการบำบัดรักษาแบบจิต-สังคมบำบัด และการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ แบบค่ายบำบัด

5) ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการบำบัด ครอบครัวผู้เข้ารับการบำบัด และผู้ให้การบำบัดหรือเจ้าหน้าที่ศูนย์แสงอรุณ ในปีงบประมาณ 2553 (ตุลาคม 2552- กันยายน 2553)

โดยมีช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม – เมษายน 2554

1.5 นิยามศัพท์

ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกาย และจิตใจต่อไป โดยไม่สามารถหยุดเสพได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจ

ผู้เสพยาเสพติด หมายถึง ผู้ที่เสพยาเสพติดด้วยวิธีการต่างๆ คือ การสอดใต้หนังตา การสูดการดม การรับประทานเข้าไป การอมไว้ใต้ลิ้น การฉีดเข้าเงือก การฉีดเข้าเส้นเลือด การฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือ การเหน็บทางทวารหนัก

ผู้ติดยาเสพติด หมายถึง ผู้ที่มีความต้องการยาเสพติดและต้องแสวงหายาเสพติด แม้ว่าจะเกิดผลเสียเสียแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสังคม แต่ก็ยังคงใช้ยาเสพติดเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกาย

การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด/ผู้ติดยาเสพติด หมายถึง การดำเนินงานเพื่อแก้ไขสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้เลิกจากการเสพ และสามารถกลับไปดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ค่าใช้จ่าย หมายถึง จำนวนเงินที่ใช้ไปในการบำบัด รักษาผู้เสพ หรือผู้ติดยาเสพติด แบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายในการลงทุน เช่น ค่าอาคารและงานโยธา และ ค่าดำเนินการ เช่น ค่าอาหาร ค่าวัสดุ/อุปกรณ์ฟื้นฟู ค่ากิจกรรมสนับสนุนอาชีพ ค่าตอบแทนอาสาเครือข่าย/อาสาตำบล ค่าใช้จ่ายในการประสานงานต่างๆ เป็นต้น